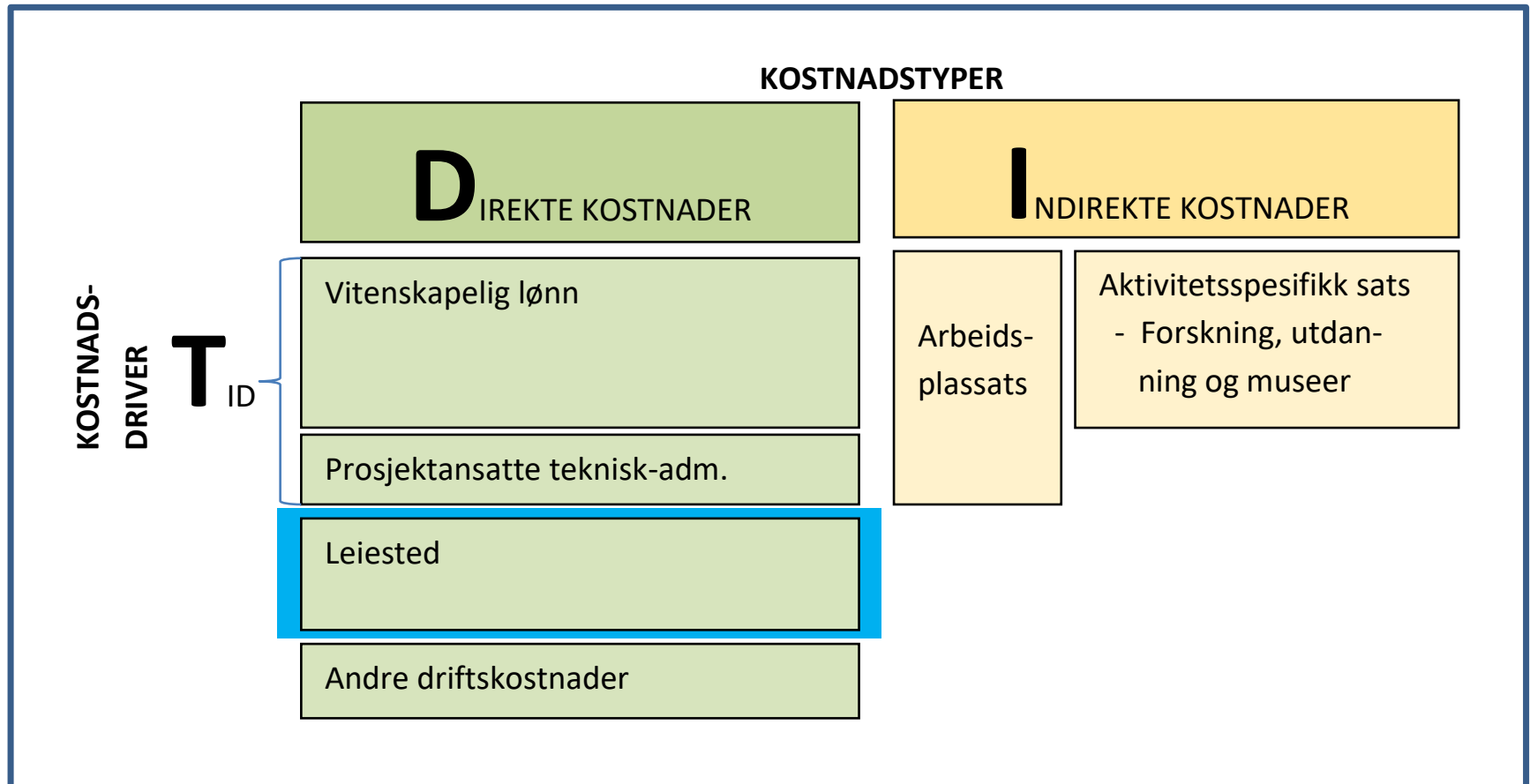

Laboratorieinfrastruktur: leiesteder, statsstøtte og samarbeid med eksterne partnere.

NARMA 7. mars 2018

Lise T. Sagdahl
Hanne Sørkjerd
NTNU, Avdeling for virksomhetsstyring

TDI modellen - for forskning – fra 2014

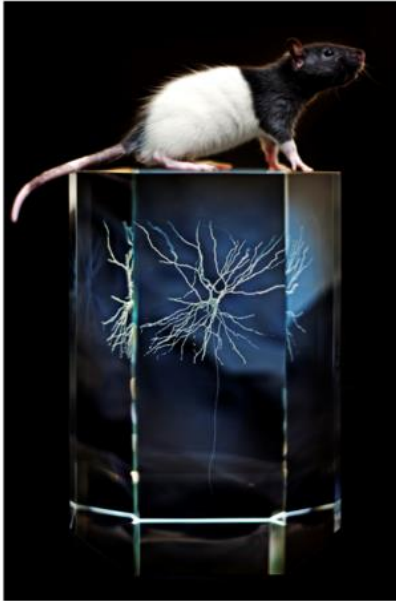

Samarbeid med andre

- NTNU har tett samarbeid med **SINTEF** og **St Olavs hospital** om laboratorier og infrastruktur for å utnytte felles ressurser.
- NTNU og SINTEF har gjennom «**Bedre sammen-prosjektet**» fått på plass driftsmodeller som kan sikre en god utvikling fremover.

Førsteklasses laboratorier og infrastruktur

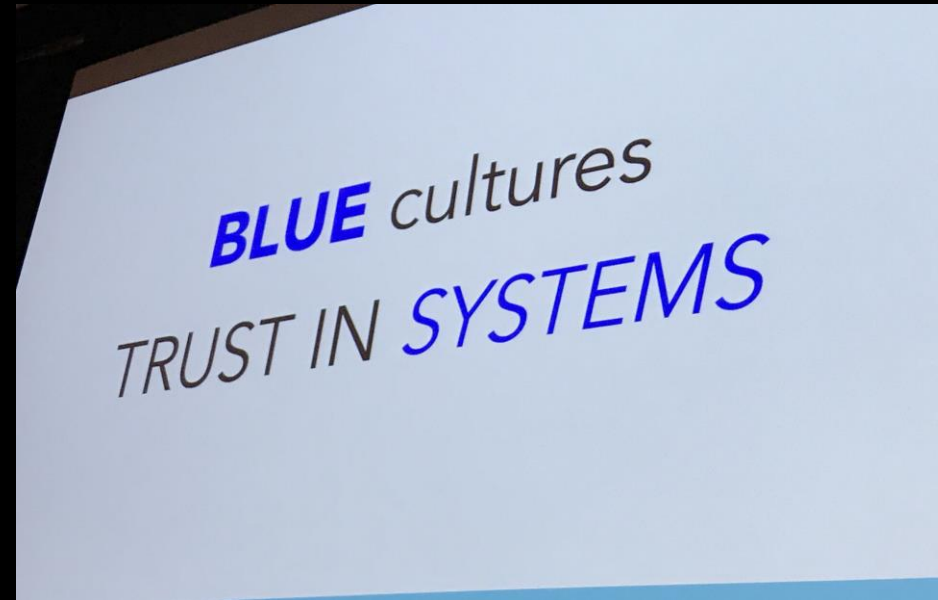
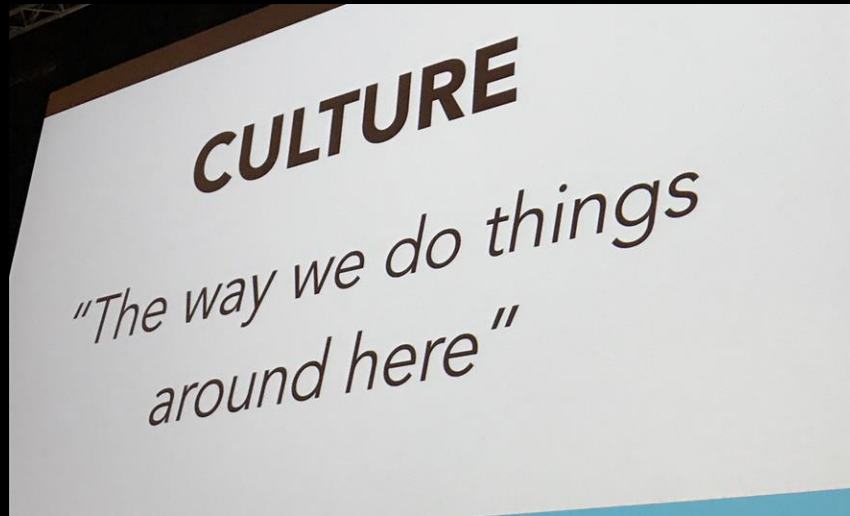

NTNU leder eller deltar i **34 nasjonale infrastrukturer** i INFRA programmet.

Skape ny, felles infrastruktur er litt som...

Samarbeid om infrastruktur

Men hvem sine?

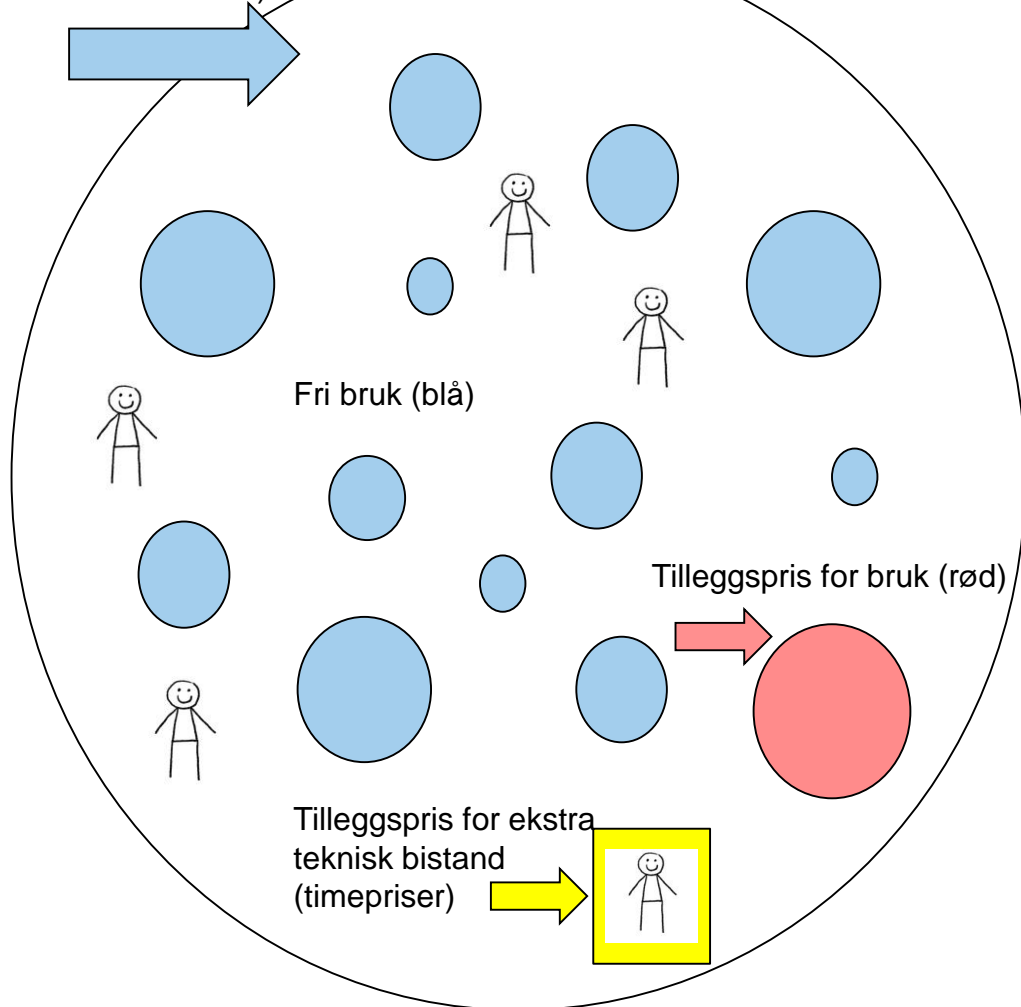
- Ulike sektorer har forskjellige systemer (eller ingen)
- Ulike rammebetingelser (regler, finansiering, eiere...)
- Ulike kulturer (og profesjoner)

Samarbeid innenfor gjeldende regelverk er mulig å få til med litt hjelp!

Lysark fra Pellegrino Riccardis foredrag NARMA 2018

Leiestedsmodellen UH

Inngangspris per time til leiested
(lab/verksted område)

$$\text{Timepris} = \frac{\text{Kostnad}}{\text{Kapasitet}}$$

Kostnadene for hvert leiested:

- **Arealkostnader** inkludert bygningsavskrivninger
- **Avskrivningskostnader utstyr** (ikke ta med BOA finansiert utstyr i bidragspris, alt offentlig finansiert utstyr skal inngå i oppdragspris)
- **Felles driftsmidler** (kjemikalier, materiell, vedlikeholdskontrakter)
- Lønnskostnader og indirekte kostnader til **teknisk støttepersonell** som er nødvendig for at leiestedet skal være klar til bruk for forskere

Kapasitet:

- **Dimensjonert antall brukertimer** per år

Bidrags- og oppdragspris

Bidragspris

- Inkluderer **eierinstitusjonens direkte og indirekte kostnader**, inkludert **utstyrsavskrivninger** på utstyr finansiert av eierinstitusjonen og **bygningsavskrivninger**.

Oppdragspris

- Inkluderer **i tillegg** til avskrivninger avskrivninger på **utstyr som er finansiert med statlige midler** gjennom **Forskningsrådet** og andre kilder (men ikke gaver).
- Det beregnes i tillegg en **rimelig margin for fortjeneste** på oppdrag (og salg).

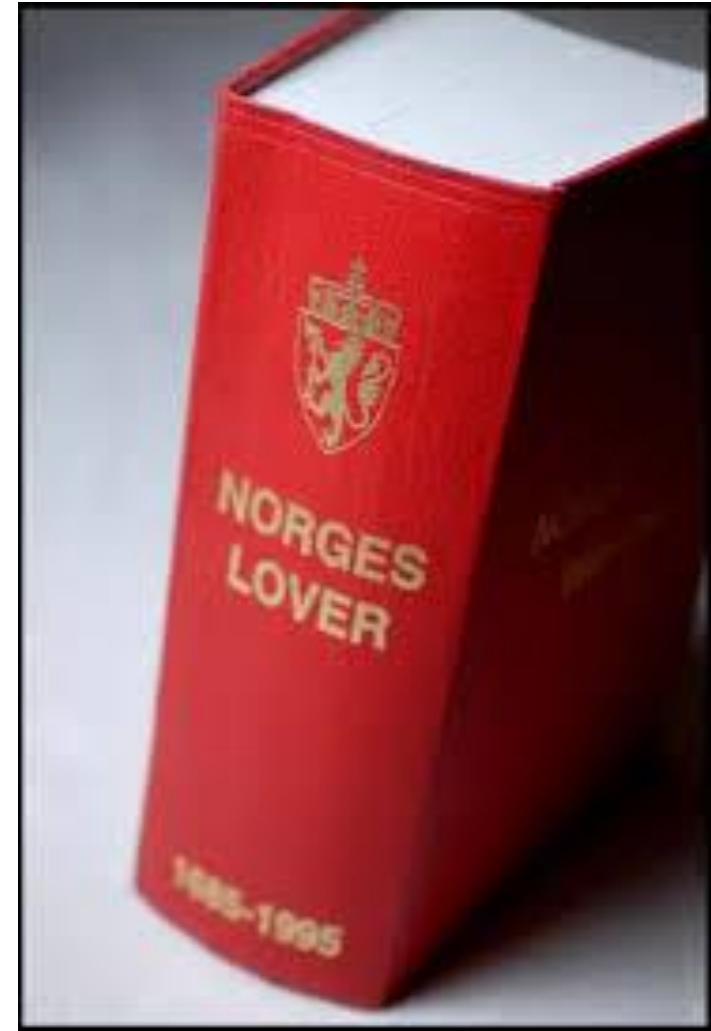
Pris behøver ikke være barriere!

- Institusjonene **kan** fritt gå inn med **egeninnsats** i **bidragsprosjekter** der de er partner.
- Det er **ikke** mulig med egeninnsats i **oppdragsprosjekter!**

Regelverk

- Regelverk for **offentlig støtte** (statsstøtteregelverket)
- Reglement om statlige universiteter og høyskolers **forpliktende samarbeid** og erverv av aksjer (rundskriv F-07-13)
- Lov om **merverdiavgift**
- Regelverk for offentlige **anskaffelser**

Statsstøtteregelverket (ESA/EU)

Nye regler i statsstøtteregelverket fra juli 2014:

- Grense på **maksimalt 20 % økonomisk aktivitet** av total årlig kapasitet på leiestedene for at statlig støtte ikke skal regnes som statsstøtte.

Konsekvenser for UH-institusjonenes samarbeid med eksterne:

- **Begrenser** egen **økonomisk aktivitet** på det enkelte leiested
- Kan begrense mulighetene for å **leie ut** til industri og andre eksterne kunder til **økonomisk aktivitet**
- Kan føre til **interessesmotsetninger** der flere partnere ønsker å drive **økonomisk aktivitet** i **sameide** laboratorier.

http://www.forskningsradet.no/en/State_aid_rules/1253979455092

Statsstøtteregelverket (Forskningsrådet)

- Støtte fra Forskningsrådet **utgjør statsstøtte** når den blir gitt til et "**foretak**", det vil si til en **aktør** som driver **økonomisk aktivitet** ved å tilby varer og/eller tjenester i et marked.
- Forskningsinstitusjoner får normalt støtte fra Forskningsrådet til sin **ikke-økonomiske aktivitet**, i hovedsak **uavhengig forskning**. Slik støtte utgjør **ikke statsstøtte**, og den er derfor ikke underlagt statsstøtteregelverkets begrensninger.
- Mange forskningsinstitusjoner har imidlertid også **økonomisk aktivitet**, særlig i form av oppdragsforskning. For å unngå krysssubsidierting kreves et **tydelig regnskapsmessig skille** mellom **økonomisk** og **ikke-økonomisk aktivitet**

Klassifisering av aktivitet

< 20 %

Økonomisk aktivitet

- Oppdrag, salg av laboratorietjenester og utleie av laboratorier
- Tjenester til **prosjekt** som anses som **økonomisk aktivitet** der eier av laboratorier ikke er partner i prosjektet (eks. SINTEFs oppdragsaktivitet)
- **Industrinære prosjekter** som IPN, SFI osv. som **ikke** er **reelle samarbeidsprosjekter** (NB: kontrakter må vurderes individuelt)

Ikke-økonomisk aktivitet

- **Bidragsprosjekter** (prosjekter uten motytelser) inkludert **næringsph.d.** og industrinære prosjekter (som IPN, SFI osv.) som er vurdert som **reelle samarbeidsprosjekter** (NB: trenger ikke være partner)
- Alle **interne forskningsprosjekter**
- **Utdanningsvirksomhet**

Samhandling om forskningsinfrastruktur

Kunnskapsdepartementet lovte i møte med UHR, SINTEF, Forskningsrådet, NTNU og UiO i januar 2016 å gå igjennom regelverket fastsatt av departementet (F-07-13) og tydeliggjøre at dette **ikke skal være strengere enn Statsstøtteregelverket**.

Forskningsrådets vurdering er at denne presiseringen har to konsekvenser:

- Når forskningsinfrastruktur brukes i **ikke-økonomisk aktivitet** (inkludert alle bidragsfinansierte prosjekter), har institusjoner i UoH-sektor anledning til å klassifisere bruken som **bidrag**, og dermed bruke **bidragspris**. Dette er uavhengig av om prosjektet gjøres i regi av infrastrukturens eier eller andre.
- **Utleie** av forskningsinfrastruktur til bruk i **ikke-økonomisk aktivitet** vil kunne klassifiseres som **ikke-økonomisk aktivitet** for forskningsinfrastrukturen. Dette gjør det enklere for forskningsinfrastrukturer å **overholde grensen på maksimalt 20 % økonomisk aktivitet**.

https://www.forskningsradet.no/prognett-infrastruktur/Nyheter/Presiserer_reglene_for_samhandling_om_forskningsinfrastruktur/1254016150358?lang=no

Samhandling om forskningsinfrastruktur, forts.

- Når forskningsinfrastrukturer benyttes i **økonomisk aktivitet** kan **markedspris**, slik dette er definert i Statsstøtteregelverket, benyttes.

- **Oppdragspris** i leiestedsmodellen = totale kostnader og margin for fortjeneste (pluss mva), kan erstattes med **markedspris** med **nedre grense lik bidragspris**.
- Markedsprisen kan variere fra prosjekt til prosjekt, men slik at den **økonomiske aktiviteten på enheten går i balanse**. Dette må vi kunne **dokumentere**.

- Det betyr at **underdekning** i forhold til oppdragspris må **balanseres** med tilsvarende **overdekning** i andre prosjekter for å unngå kryss-subsidiering. **I praksis krevende og NTNU tar oppdragspris!**

Samhandling om forskningsinfrastruktur, forts.

- Når forskningsinfrastrukturer benyttes i **ikke-økonomisk aktivitet** benyttes **bidragspris** både for **salg** og **bidragsprosjekter**.

Kort om merverdiavgift (moms)

- Enheter i UoH-sektor må betale **merverdiavgift ved kjøp av forskningsinfrastruktur**, mens private forskningsinstitusjoner (eks. SINTEF) vil ha fradrag for inngående merverdiavgift.
- Det er merverdiavgift på alle leveranser av **tjenester** fra forskningsinfrastrukturer **til aktører utenfor institusjonen eller konsortiet** som eier infrastrukturen.
 - uavhengig av om forskningen er bidrags- eller oppdragsfinansiert
 - uavhengig av om kjøperen av tjenestene er privat eller offentlig
- **Bytte av tjenester** (naturalhusholdning) og/eller **manglende fakturering av tjenester** til eksterne (for tilgang til leiested og/eller bruk av teknisk støttepersonell) er **ikke lovlig**.

Anskaffelsesregelverket

- UH-sektoren kan **ikke handle fritt** av instituttsektoren eller andre (jf. anskaffelsesregelverk), mens instituttsektoren kan det.

Delt infrastruktur – eksklusiv bruksrett

Felles infrastruktur – sameie

NB: Hold økonomisk aktivitet under 20 % !

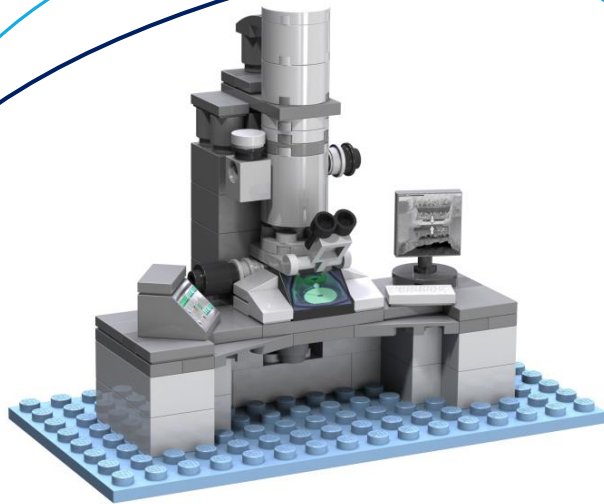
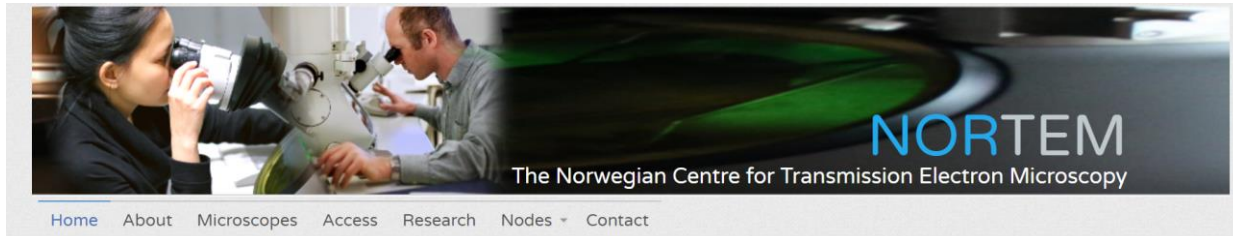
Meeting of co-owners

condo
legal.com

TAM3.

Felles infrastruktur – særeie

Felles laboratorier med andre

Flere partnere (og eksterne brukere) skal ha **tilgang til hele infrastrukturen og alle utstyrsenheter.**

- **«Særeeie»**: en partner eier og de andre faktureres for bruk av leiestedet
- **«Sameie»**: partnerne eier andeler av infrastrukturen
 - deler kostnader og kapasitet i henhold til eierbrøk
 - kan ha to/flere leiesteder på infrastrukturen

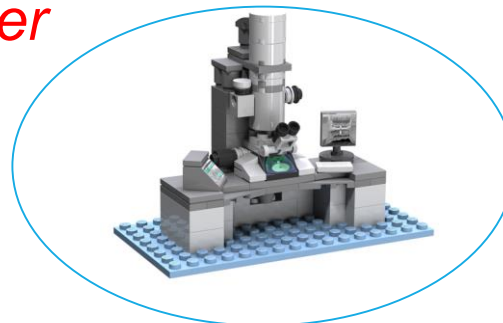
Særeie

Anbefales!

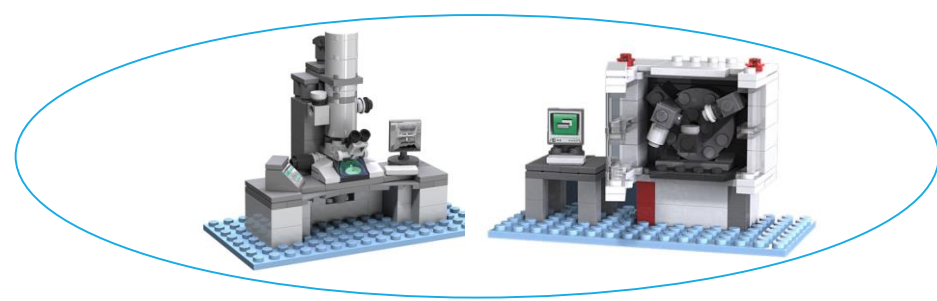
En partner eier og drifter, og fakturerer den andre partneren for all bruk

- Naturlig at **hovedbruker er eier**
- **Eier fastsetter leiestedspriser** basert på kostnader og valg av kapasitet
- **Risiko kan fordeles mellom flere parter** ved at samarbeidspartnere forplikter seg (skriftlig) til et antall timer per år (minimumsbruk).

NB: en stor nasjonal infrastruktur kan deles i flere særeier slik at flere partnere eier ulike deler

Sameie

To eller parter eier og drifter sammen, inngår sameieavtaler

- Relevant der betydelig andel av aktiviteten er knyttet til felles prosjekter med sampublisering, partene ønsker **felles, langsiktig strategi både for utvikling av felles prosjekter og av nødvendig forskningsinfrastruktur**
- **Bruksrett = eierandel**
- **Partene fastsetter pris for sin andel (evt. sitt leiested)** basert på sine totale kostnader og sin eierandel (sin andel av kapasitet)
- **Ingen fakturering** for bruk av infrastruktur **mellom partene før bruk overstiger eierandel** (= bruksrett)
- **En part kan ha teknisk kompetanse** for hele sameiet, men tjenesten **faktureres** den andre i henhold til sameiebrøk (eks. månedlig)
- **Åpen tilgang for alle brukere krever** god informasjon (bookingregler, prislister, osv) – sameiet må regulere fordeling av eksterne brukere

Sameiebrøk = eierandel = bruksrett = kostnadsfordeling

Laboratorier / verksteder

Arealkostnader belastes hver partner etter sameiebrøk (uavhengig av hvem som eier lokalet).

Utstyr / maskiner / fartøy

Partnerne må eie sin andel av hver utstyrsenhet i hht. sameiebrøk (avskrivninger)

Felles driftsmidler

Kjemikalier, materiell, vedlikeholdskontrakter, etc. deles i hht. sameiebrøk (så fremt de inkluderes i leiestedspris)

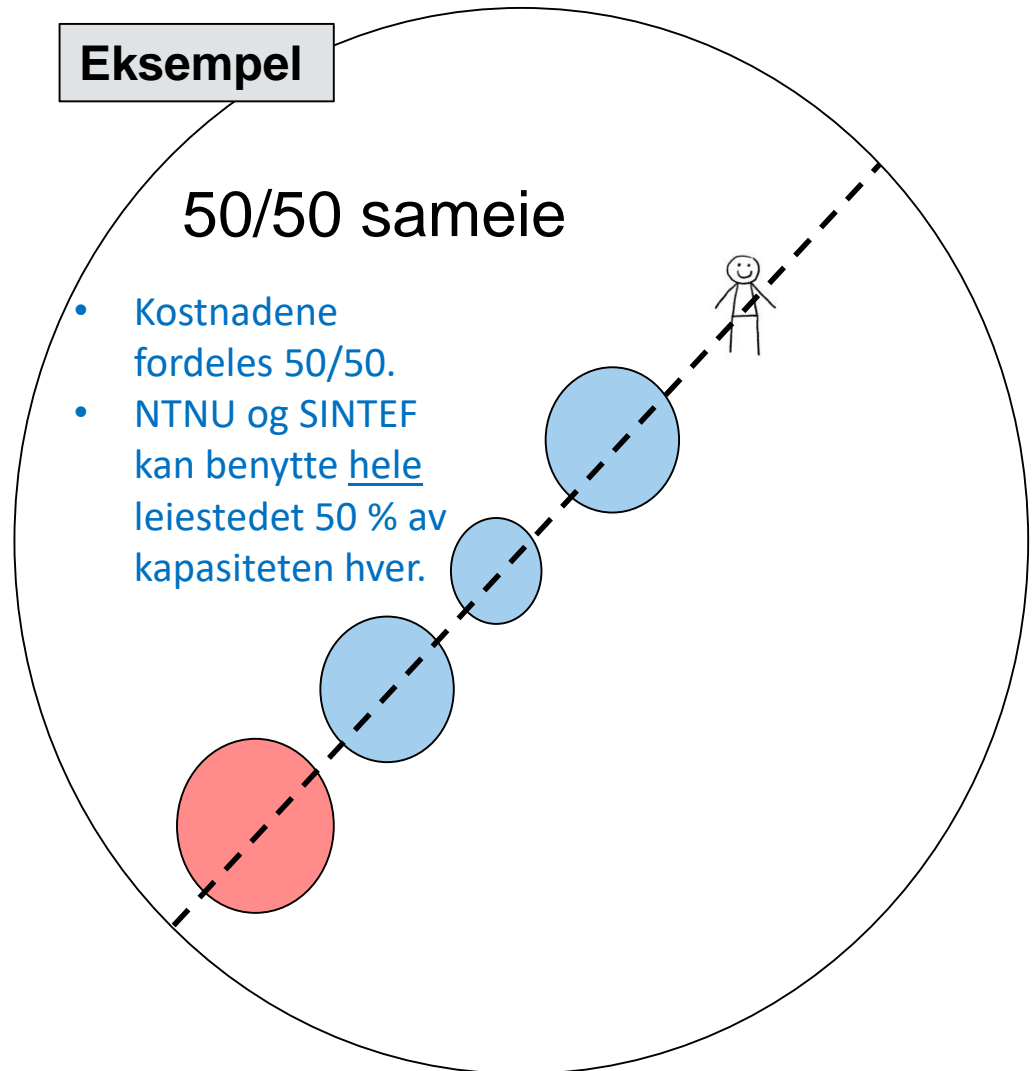
Teknisk støttepersonell

Lønn + sosiale kostnader + indirekte kostnader deles i hht. sameiebrøk. Alternativt kan NTNU ha teknikere og fakturere SINTEF for bruk. (NTNU kan ikke leie teknikere av SINTEF pga. anskaffelsesregelverk.)

Eksempel

50/50 sameie

- Kostnadene fordeles 50/50.
- NTNU og SINTEF kan benytte hele leiestedet 50 % av kapasiteten hver.

Sameie – vinn-vinn?

- Innkjøp/eierskap til infrastruktur må være konsistent med sameiebrøk
- Krevende å få langsiktige avtaler når partnere ikke kan ta samme risiko

Leiested og EU

- Foreløpig aksepterer ikke EU alle kostnader i leiestedsmodellen – institusjonene må gå inn med egeninnsats.
- Håp for FP9? EUA viser interesse for leiestedsmodellen

Bookingsystem??

Hva har vi lært?

- ✓ **Leiestedsmodellen** har vært til god hjelp for å **finansiere bruk** av forskningsinfrastruktur og for å **rydde i driftsmodeller**.
- ✓ **Sameie: unngå om du kan**, men er mulig
- ✓ **Særeie** har klare fordeler i samarbeid med instituttsektoren
- ✓ **Risiko bør fordeles**: Hvem som skal dekke **ubrukt tid** bør avtales uansett samarbeidsmodell
- ✓ **20 % regelen** i statsstøtteregelverket setter en klar grense for hva UH-sektoren kan gjøre i samarbeid med aktører som driver økonomisk aktivitet. (NTNU har maksgrense på 20 % økonomisk aktivitet på sine)
- ✓ **KDs regelverk** skulle være oppdatert med begrepene økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet... men vi kan benytte
 - ✓ **bidragspris** for aktører som driver ikke-økonomisk aktivitet
- ✓ **Gjenstående utfordringer**: effektiv administrasjon av leiested (booking, fakturering, prosjektstyring,...). **Hva har dere gjort?**